

הנצחה וגבורה

יחידת לימוד: תקומה וגבורה – ברית חיים וגבורת העדה הדרוזית בתקומת ישראל

שכבת גיל:

חטיבת ביניים (ז', ח', ט')

ותיכון (י', י"א, י"ב).

מושגי יסוד: חוק הגיוס, ברית דמים/ברית חיים, חרבות ברזל, נאמנות, הקרבה.

תקציר היחידה

היחידה מבוססת על ערכי הזיכרון, ההוקרה והשותפות, תוך התמקדות בתרומתם הייחודית של חללי צה"ל בני העדה הדרוזית. היחידה מבקשת להפגיש את התלמידים עם סיפור גבורתם של למעלה מ-440 בני העדה שנפלו במערכות ישראל ובפעולות האיבה. דרך ציוני דרך היסטוריים ועד למלחמת "חרבות ברזל", היחידה מדגישה כי הגבורה והנאמנות של צעירי העדה נובעות מתחושת שייכות עמוקה ואומץ לב נדיר, המהווים עמוד שדרה בביטחון ישראל.

רציונל

- **העמקת הזהות:** חיזוק תחושת השייכות והזהות של התלמידים עם מדינת ישראל וצה"ל.
- **הוקרה וזיכרון:** טיפוח תודעת הכרת תודה למסירות נפשם של הנופלים.
- **שותפות גורל:** הבנת המניעים העמוקים של בני העדה הדרוזית להתגייסות להגנת המדינה מתוך תחושת שליחות ואחריות.
- **כלים אזרחיים:** הכנת התלמידים להשתלבות פעילה ואחראית בחברה הישראלית.

מטרות היחידה

- **הבנת המורשת:** העמקת הידע בתולדות צה"ל ובתרומת החיילים הדרוזים לביטחון המדינה, מאז קום המדינה ועד ימינו.
- **ניתוח מושג הגבורה:** הבנת הגבורה והנאמנות דרך דמויות מפתח, אירועים אקטואליים (מלחמת "חרבות ברזל") וציטוטים היסטוריים.
- **סולידריות:** חיזוק תחושת השותפות עם החללים ובני משפחותיהם.
- **מיומנויות ערכיות:** פיתוח מיומנויות בחינוך לאומי וערכי.

מבנה היחידה (4 שיעורים מומלצים)

שיעור	נושא	מטרה	פעולות מרכזיות
-------	------	------	----------------

שיעור	נושא	מטרה	פעולות מרכזיות
1	אמון ושותפות: הפתיחה	הבנת הקשר ההיסטורי והאמון המוחלט בין הנהגת המדינה לעדה.	דיון סביב ציטוטו של יצחק רבין ז"ל וניתוח משמעותו.
2	ברית החיים: חוק שירות הביטחון	הבנת המחויבות ההיסטורית מאז 1956.	סקירת נתוני הנפלים ודיון על דמויות מופת עכשוויות (כגון סא"ל סלמאן חבקה ז"ל).
3	מחיר הגבורה ואקטואליה	היכרות עם הנתונים ההיסטוריים וגבורת הלוחמים ב"חרבות ברזל".	סקירת נתוני הנפלים ודיון על דמויות מופת עכשוויות (כגון סא"ל סלמאן חבקה ז"ל).
4	סיכום: גבורה כהשראה למנהיגות	הערכת הלמידה וחיבור לשירות משמעותי.	יצירת תוצר אישי/קבוצתי (כתיבה או מצגת) על דמות לוחם.

מערך שיעור לדוגמה: "נאמנות במבחן הזמן - מברית דמים לברית חיים"

זמן: 45 דקות. אוכלוסיית יעד: תלמידי תיכון.

חלק א: פתיחה (10 דקות)

- המורה יציג את דבריו של ראש הממשלה לשעבר, יצחק רבין ז"ל: "כשחצבאני בגולן ומרעי בגדה, אני ישן את לילתי רגוע".
- דיון בכיתה: מה המשפט הזה אומר על רמת האמון בין הנהגת המדינה ללוחמי העדה הדרוזית? מדוע לדעתכם רבין בחר בשמות ספציפיים ולא במונח כללי?

חלק ב: הצגת הנושא (15 דקות)

- המורה יציג את סיפורם של למעלה מ-440 חללי העדה הדרוזית, שנפלו במערכות ישראל.
- דיון על חוק שירות הביטחון (1956) והתגייסות בני העדה בשיעורים גבוהים מתוך אחריות, כסמל לבחירה מודעת לקשור את גורלם בגורל המדינה (ברית החיים).
- אקטואליה: ציון לוחמים וקצינים שעמדו בחזית הלחימה בדרום ובצפון במלחמת "חרבות ברזל", וההבנה שהגבורה היא מציאות חיה.

חלק ג: פעילות קבוצתית - "הנצחה בפעולה" (15 דקות)

- התלמידים יתחלקו לקבוצות ויציעו רעיון מקורי להנצחה שתעורר השראה בקרב בני נוער.
- משימה: תארו בכתב או במצגת דמות של לוחם דרוזי (מההיסטוריה או מ"חרבות ברזל").
- התייחסו בתיאורכם למושג הגבורה, וכיצד הוא ממשיך את מורשת האמון שעליה דיבר רבין. מומלץ: שימוש בכלי עיצוב (כמו Canva) ליצירת כרזת הוקרה.

חלק ד: סיכום (5 דקות)

- כל קבוצה מציגה "משפט גבורה" אחד שנלמד מהשיעור.

- **מסר סיום:** הנצחה היא הכלי שלנו לבניית עתיד משותף ואחראי יותר. השותפות עם העדה הדרוזית היא עמוד תווך בחברה הישראלית.

הערך המוסף ומיומנויות

באמצעות יחידה זו, התלמידים יפתחו:

- **יכולת חשיבה ביקורתית:** ניתוח תרומת היחיד לחברה.
- **תקשורת יעילה וסולידריות:** הבנת רגשות המשפחות השכולות וחיבור אליהן.
- **אחריות אזרחית:** הבנת חשיבות השירות המשמעותי בצה"ל.

הערה למורה: מומלץ לשלב עדויות אישיות וסרטונים המדגימים את "ברית הדמים" ושותפות החיים בין העדה הדרוזית למדינת ישראל.

הנה הצעה למקבץ שאלות מנחות שנועדו לעורר חשיבה ביקורתית, רגש וחיבור אישי אצל התלמידים. מחולקות לפי נושאים, כך שתוכלו לשלב אותן בשלבים השונים של היחידה בהתאם לזרימת השיעור:

1. שאלות סביב המושג "גבורה" והקרבה

- **מה הופך אדם לגיבור בעיניכם?** האם גבורה נמדדת רק במעשים הירואיים תחת אש בשדה הקרב, או שיש לה פנים נוספות?
- **גבורה כאקט של בחירה:** העדה הדרוזית בחרה לקשור את גורלה בגורל המדינה מתוך רצון חופשי ואמונה עמוקה. האם בחירה יומיומית בשותפות ונאמנות דורשת גם היא סוג של גבורה?
- איך לדעתכם מתבטאת הגבורה של המשפחות השכולות בעדה, שנותרו מאחור וממשיכות לחנך לאהבת המדינה למרות הכאב העצום?

2. "מברית דמים לברית חיים" – חוק הגיוס ואחריות אזרחית

- **מה ההבדל לדעתכם בין המושג "ברית דמים" למושג "ברית חיים"?** מדוע חשוב לעשות את המעבר מהקשר שנרקם רק דרך השכול (דם) לקשר של חיים משותפים, שוויון ואזרחות פעילה?
- חוק הגיוס לדרוזים (1956) לא נכפה עליהם, אלא הוחל לבקשת מנהיגי העדה. מה זה מלמד אותנו על תחושת השייכות והאחריות שלהם כלפי החברה הישראלית?
- כיצד אנחנו, כתלמידים וכאזרחים, יכולים לתרום לחיזוק "ברית החיים" עם העדה הדרוזית בחיי היומיום שלנו?

3. מנהיגות, אמון והציטוט של רבין

- יצחק רבין ז"ל אמר: **"כשחצבאני בגולן ומרעי בגדה, אני ישן את לילתי רגוע"**. כשמנהיג בסדר גודל כזה בוחר לנקוב בשמות אישיים של מפקדים דרוזים, איזה מסר הוא מעביר לחברה הישראלית כולה?
- מהי המשמעות של **אמון מוחלט** בין קבוצות שונות בחברה? האם קיימות קבוצות נוספות בחברה הישראלית שהייתם רוצים לראות בינינו לבינן רמת אמון דומה?

4. אקטואליה ומלחמת "חרבות ברזל"

- במלחמת "חרבות ברזל" שמענו ונחשפנו לסיפורי גבורה רבים של קצינים ולוחמים דרוזים (כמו סא"ל סלמאן חבקה ז"ל או סא"ל עלים עבדאללה ז"ל). איך הסיפורים האלה, שקורים ממש עכשיו, משפיעים על האופן שבו אתם תופסים את המשמעות של "להיות ישראלי"?
- כיצד נופלי מלחמת "חרבות ברזל" ממשיכים למעשה את אותה המורשת ואותה ה"ברית" שעליה דיברנו בתחילת השיעור?

טיפ למורה בדיון: כדאי לתת לתלמידים רגע לחשוב או אפילו לכתוב לעצמם נקודה אחת במחברת לפני שהם משתפים את הכיתה, כדי לאפשר גם לתלמידים המופנמים יותר לגבש דעה.